

politieacademie

natuurtoets

opdrachtgever : Politieacademie
nummer : 161550.00775400
datum : 28 augustus 2007

opdrachtleider : ing. R.G.M. Louwes
auteur(s) : ir. J.J. van den Berg

Inhoud 1

1. Inleiding	blz. 3
1.1. Aanleiding	3
1.2. Planologische procedure en noodzakelijke toetsen	3
1.3. Ligging plangebied	4
1.4. Leeswijzer	4
2. Huidige situatie en beoogde ontwikkeling	5
2.1. Bestaande situatie	5
2.2. Politieacademie	5
2.3. Handgranaatbaan	6
2.4. Koningin Wilhelmina Kazerne	7
2.5. Stichting Opvang Verslavingszorg (SOV)	10
2.6. Toekomstige situatie	11
3. Beschermingskader	13
3.1. Gebiedsbescherming: Natuurbeschermingswet 1998	13
3.2. Gebiedsbescherming streekplan Noord Brabant	18
3.3. Opmerkingen bij provinciaal beleidskader	21
3.4. Soortbescherming: Flora- en faunawet	22
3.5. Conclusie	23
4. Huidige ecologische waarden	25
4.1. Beschikbare inventarisatie gegevens Natuurloket	25
4.2. Inventarisatie handgranaatbaan	25
4.3. Veldonderzoek vleermuizen en reptielen	26
4.4. Typering natuurwaarden in het plangebied	28
4.5. Conclusies natuurwaarden	28
5. Verwachte effecten op natuurwaarden	31
5.1. Beschermde natuurwaarden en mogelijke ontwikkelingen	31
5.2. Effecten op gebieden met een beschermde status	31
5.3. Effecten op soorten met een beschermde status	32
5.4. Zorgvuldig handelen	33
5.5. Conclusie	33

Bijlage:

1. Literatuurlijst

1. Inleiding

3

1.1. Aanleiding

Aanleiding en doel

Aan de Putseweg te Ossendrecht is de voormalige Koningin Wilhelmina Kazerne gelegen. In de jaren '90 van de vorige eeuw is de Koningin Wilhelmina Kazerne gesloten, waarna de gebouwen zijn vrijgekomen.

De politieacademie is gevestigd aan de Pannenhoef te Ossendrecht. De politieacademie benut vanwege ruimtegebrek op het eigen terrein reeds een deel van het terrein en de gebouwen van de voormalige Koningin Wilhelmina Kazerne voor oefeningen en opslag. De politieacademie heeft behoefte aan de uitbreiding van de hotelaccommodaties voor studenten en cursisten op het terrein van de politieacademie en de herschikking en uitbreiding van de oefenaccommodaties op het terrein van de politieacademie in combinatie met herinrichting van een deel van het terrein van de Koningin Wilhelmina Kazerne. Het gebied zal hiervoor bij voorkeur geheel opnieuw worden ingericht. De bestaande voormalige (militaire) voorzieningen zullen daartoe moeten worden aangepast aan de eisen die worden gesteld aan moderne politietrainingen.

Een deel van de Koningin Wilhelmina Kazerne is aangekocht en in gebruik genomen door de Stichting Opvang Verslaafden (hierna SOV). Het betreft het voormalige officiershotel, gelegen aan de Putseweg. De SOV heeft het voornemen tot algehele vernieuwbouw van de huidige accommodaties voor een verbreding van de zorgdoelstelling van de stichting.

De beoogde veranderingen op het terrein van de politieacademie passen in beginsel binnen het vigerende bestemmingsplan Opleidingsinstituut gemeentepolitie. Het gebruik van het voormalige kazerneterrein als oefenterrein door de politieacademie is evenmin strijdig met het voor dat gebied geldende Uitbreidingsplan in hoofdzaak (partiële wijziging 1967 nummer II en V), vanwege het ontbreken van gebruiksvoorschriften.

De beoogde veranderingen (sloop en (ver)nieuwbouw) van de opstallen op het Koningin Wilhelmina Kazerneterrein kunnen echter niet plaatsvinden zonder een planologische procedure.

1.2. Planologische procedure en noodzakelijke toetsen

Het plangebied ligt in een Natura 2000-gebied en wordt derhalve beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Tevens zijn grote delen van het terrein in het kader van het Streekplan Noord Brabant, aangewezen als onderdeel van de Groene Hoofdstructuur. Overigens is ook de Boswet van toepassing op het terrein.

Op het terrein en in de directe omgeving komen verschillende beschermde plant- en diersoorten voor. Toetsing aan de Flora- en faunawet is dus eveneens noodzakelijk.

Gebiedsbescherming: Natuurbeschermingswet 1998

De toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 zal inzicht moeten geven in:

- de binnen dit Natura 2000-gebied aanwezige te beschermen soorten en habitats;
- aard en de omvang van de effecten voor de te beschermen soorten en habitats waarvoor het gebied is aangewezen;
- mogelijke maatregelen ter voorkoming en/of beperking van de negatieve effecten;
- de noodzaak tot het verkrijgen van een Natuurbeschermingswetvergunning en de kans dat deze verkregen zal worden.

Streekplan Noord Brabant.

De toetsing moet inzicht geven in:

- de status van het plangebied in het kader van de Groene hoofdstructuur;
- de beschermende werking van het streekplan;
- inzicht in de mogelijkheden om veranderingen in het plangebied te kunnen realiseren.

Soortbescherming: Flora- en faunawet

De toetsing aan de Flora- en faunawet zal inzicht moeten geven in:

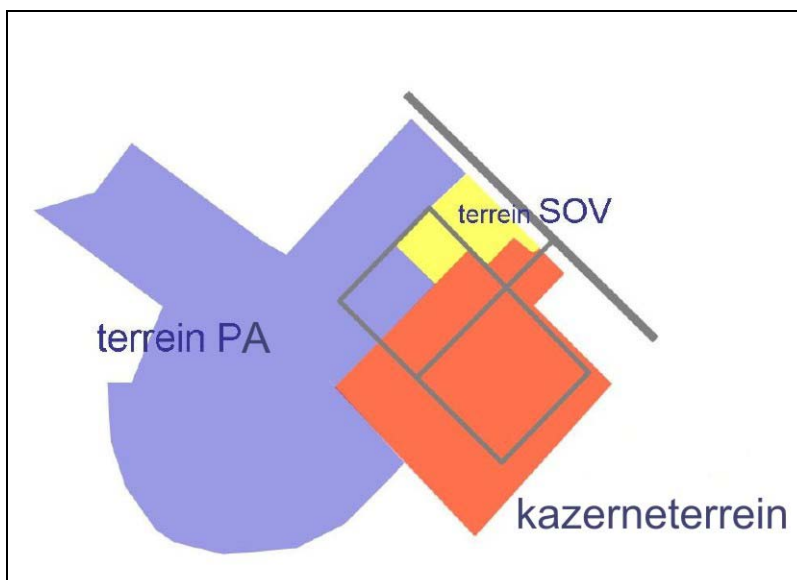
- de aanwezigheid van beschermde soorten ter plaatse en in de directe omgeving;
- aard en de omvang van de effecten voor de beschermde soorten;
- mogelijke maatregelen ter voorkoming en/of beperking van de negatieve effecten voor zwaar beschermde soorten;
- de noodzaak tot het verkrijgen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en de kans dat deze verkregen zal worden.

1.3. Ligging plangebied

Op figuur 1 zijn de ligging en begrenzing van het plangebied aangegeven. Op deze kaart is tevens aangegeven waar de verschillende organisaties zijn gevestigd. Het plangebied is omgeven door bosgebied. Aan de oostzijde van het plangebied ligt de N289. Het plangebied is een visueel besloten gebied. In het gebied is naast de bebouwing van de politieacademie, het SOV en de voormalige Koningin Wilhelmina Kazerne weinig bebouwing aanwezig.

1.4. Leeswijzer**Leeswijzer**

In hoofdstuk 2 volgt een beschrijving van de huidige situatie en de beoogde ontwikkeling. Hoofdstuk 3 geeft het beschermingskader voor de gebiedsbescherming en de soortbescherming. De aanwezige beschermde natuurwaarden zijn in hoofdstuk 4 beschreven. De beoordeling van mogelijke effecten van de ontwikkelingen op de beschermde natuurwaarden staat vermeld in hoofdstuk 5.



Figuur 1 Begrenzing plangebied en gebruikers

2. Huidige situatie en beoogde ontwikkeling

5

Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van de huidige situatie en de beoogde ontwikkelingen in het plangebied. In figuur 2 is een overzichtsfoto van het plangebied opgenomen.



Figuur 2 Bestaande situatie (bron: Google-Earth)

2.1. Bestaande situatie

Het plangebied kent drie gebruikers (zie figuur 1):

- de politieacademie;
- de voormalige Koningin Wilhelmina Kazerne;
- Stichting Opvang Verslavingszorg (SOV).

2.2. Politieacademie

De politieacademie verzorgt opleidingen voor de Nederlandse politie en daaraan gelieerde organisaties. De politieacademie doet onderzoek, ontwikkelt strategieën en geeft advies op het vlak van de openbare orde en gevaarbeheersing. De Nederlandse politie beschikt hierdoor over de meest actuele vaardigheid en kennis op dit gebied.

Ligging en context

Het opleidings- en onderzoekscentrum (zie figuur 2 en 3) is gelegen aan de Pannenkoef. Het terrein is aan de west-, zuid- en oostzijde in meer of mindere mate ingesloten in het bos. Aan de noordzijde ligt agrarisch gebied. Door het relatief open agrarisch gebied aan de noordzijde is het hoofgebouw van de politieacademie vanaf de N289 zichtbaar. De oefenfaciliteiten zijn echter door het hoofgebouw en omliggende bebossing aan het zicht vanaf de openbare weg onttrokken.

Ontsluiting

Het gebied wordt ontsloten vanaf de Pannenhoef en is door middel van slagbomen afgesloten van de openbare ruimte. Parkeren vindt plaats aan de noord- en westzijde van het hoofdgebouw. Het terrein van de politieacademie kent een rationele interne verkeersontsluiting.

Ruimtelijk-functionele structuur

Het terrein heeft de volgende ruimtelijke opbouw. De entree bevindt zich aan de noordwestzijde van het terrein. Bij de entree ligt tevens het hoofdparkeerterrein. Langs de noordgrens ligt het hoofdgebouw van de politieacademie. Het gebouw bestaat uit een centrale hal waaraan verschillende vleugels zijn gekoppeld. In de vleugels van het gebouw zijn de verblijfsaccommodaties en eetzaal, kantoren en leslokalen, sport- en trainingsfaciliteiten gevestigd.



Figuur 3 Opzet Politieacademie (bron: Google-Earth)

Aan de randen van het terrein zijn in verschillende kwadranten achter het hoofdgebouw de diverse oefenaccommodaties gelegen. De voorzieningen lopen daarbij uiteen van verblijfsaccommodaties en recreatieve voorzieningen voor de cursisten tot stormbanen en oefendorpen. Het terrein kent daarbij een functionele en doelmatige opzet.

Buiten deze accommodaties op het terrein van de politieacademie zelf, heeft de politieacademie reeds een aanzienlijk deel van het voormalige Koningin Wilhelmina Kazerneterrein in gebruik genomen. Het betreft daarbij veelal oefenterreinen en enkele gebouwen voor opslag, onder andere voor munitie.

2.3. Handgranaatbaan

Ten zuidoosten van de politieacademie is de voormalige handgranaatbaan gelegen, zie figuur 4. Centrum van de baan wordt gevormd door de bunker en het werpterrein, dat op de

luchtfoto herkenbaar is als zandvlakte. Daaromheen is een ruime zone met heide en bosgebieden. Vanwege de veiligheid was dit terrein afzonderlijk omrasterd.



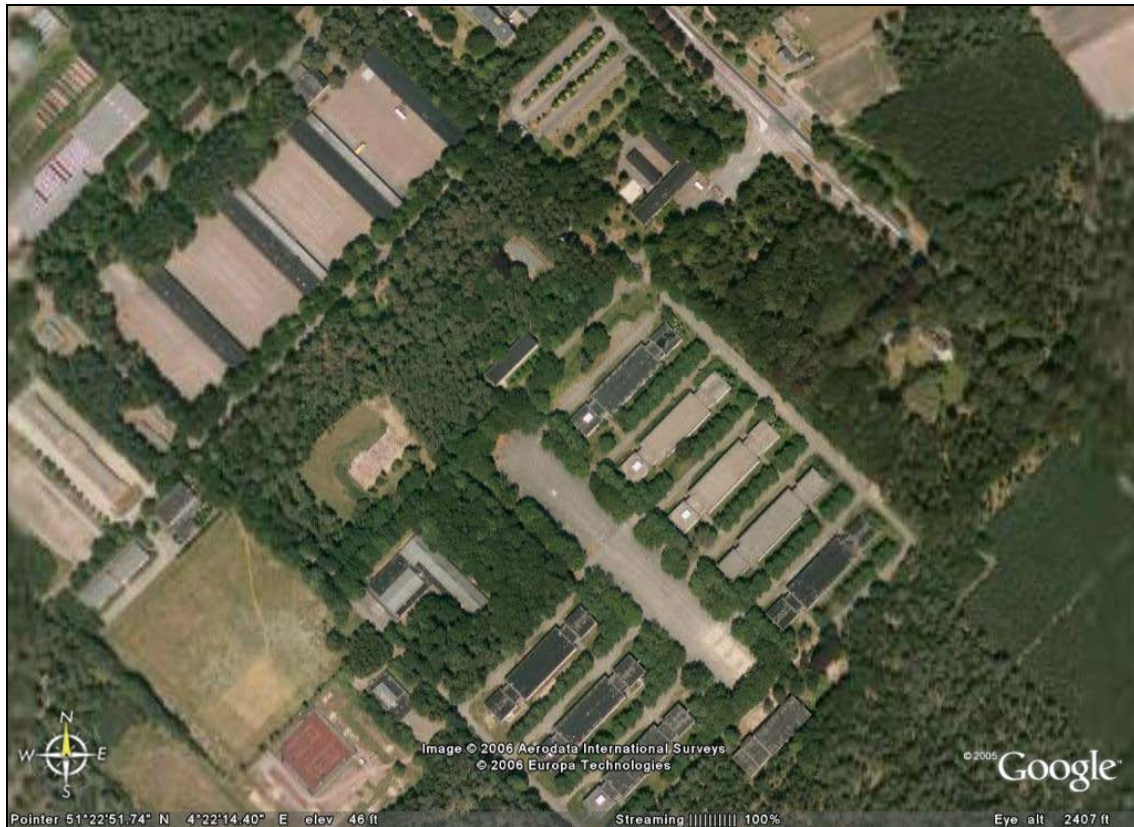
Figuur 4 Voormalige handgranaatbaan

2.4. Koningin Wilhelmina Kazerne

De Koningin Wilhelmina Kazerne is omstreeks 1956 door defensie in gebruik genomen en is rond 1993 gesloten (zie figuur 5). De oppervlakte is circa 25 ha. Daarna zijn de gebouwen nog enige tijd in gebruik geweest als asielzoekerscentrum. Na de sluiting van het asielzoekerscentrum zijn de gebouwen van de Koningin Wilhelmina Kazerne verlaten en is het terrein niet meer in gebruik geweest, met als gevolg dat de leegstaande gebouwen van het complex niet meer zijn onderhouden. Enkele gebouwen zijn door Domeinen verhuurd aan de politieacademie (opslagloodsen en werkplaatsen) en de SOV (opslag en officiershotel).

Ontsluiting

De Koningin Wilhelmina Kazerne is rechtstreeks ontsloten vanaf de Putseweg. Het kazerneterrein is door middel van een poort afgesloten van de openbare ruimte. Het gebied heeft een sterk rationele interne ontsluiting. Hoewel delen van het gebied in gebruik zijn bij de politieacademie, is er geen directe verbinding.



Figuur 5 Beeld van de voormalige kazerne (bron: Google-Earth)

Ruimtelijk-functionele structuur

De ruimtelijke opbouw kan als volgt worden beschreven. De entree bevindt zich aan de noordzijde van het terrein. Achter de entree ligt een klein parkeerterrein. Direct voor de poort ligt de entree van het grote parkeerterrein dat behoort tot de SOV.

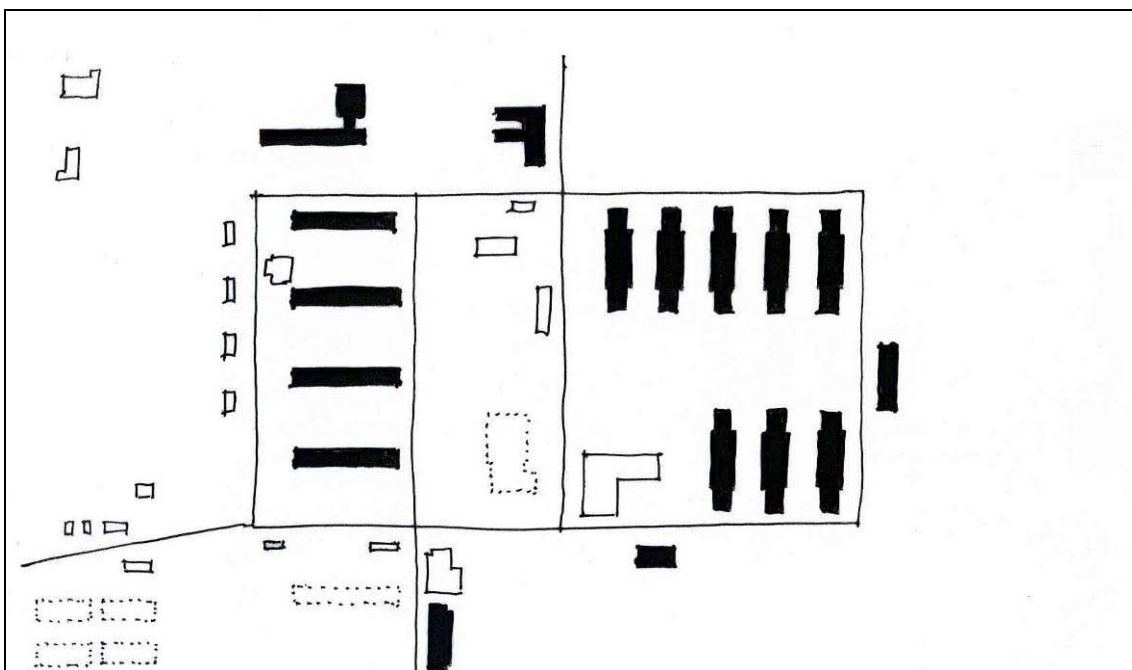
De opzet van de kazerne is gebaseerd op een strak geometrisch grid, waarbinnen op doelmatige wijze de voormalige gebouwen van de Koningin Wilhelmina Kazerne zijn gelegen. Aan de zuidoostzijde van het kazerneterrein ligt centraal het grote, langgerekte en rechthoekige exercitieplein, met haaks daarop in rijen de voormalige verblijfsaccommodaties voor de militairen. Op de kop van het exercitieplein ligt het voormalige schoolgebouw.

Aan de noordwestzijde van het terrein lagen de werkplaatsen, het restaurant en de munitiebunkers. Enkele van de munitiebunkers, een stormbaan, een schietbaan en werkplaatsen zijn momenteel in gebruik bij de politieacademie.

Het strakke geometrische patroon is geaccentueerd door de groenstructuur. Het voormalige kazerneterrein is vanwege de bijzondere ruimtelijk-functionele structuur op de provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart aangewezen als een gebied met een zeer hoge stedenbouwkundige waarde.

Ontwikkelingen

Naar verwachting zal de inrichting van een deel van voormalige Koningin Wilhelmina Kazerne terrein verder worden ontmanteld en worden gesloopt ten behoeve van oefenaccommodaties van de politieacademie. Enkele gebouwen (zoals de munitiebunkers en de werkplaatsen) kunnen dienst blijven doen voor de politieacademie.



Figuur 6 Bebouwing op het kazerneterrein



Figuur 7 Onbebouwde ruimtes op het voormalig kazerneterrein

Bebouwing en beplanting

De aanwezige bebouwing is weergegeven op figuur 6. Inmiddels gesloopte bebouwing is hierop met een stippellijn weergegeven.

De onbebouwde ruimte vormt een wezenlijk onderdeel van het plangebied. De onbebouwde ruimte bestaat uit verharding, gras en opgaand groen is de vorm van bouselementen. Het plangebied heeft algemeen een groene uitstraling. Ondanks de soms vrij grote verhardingsvlakken blijft het groene decor als beeld overal in stand. De onbebouwde ruimte is weergegeven op figuur 7.

2.5. Stichting Opvang Verslavingszorg (SOV)

De Stichting Opvang Verslavingszorg (SOV) is een zorginstelling voor verslaafden. Het terrein van de SOV functioneert als een zelfstandig onderdeel binnen de voormalige Koningin Wilhelmina Kazerne, (zie figuur 8). In de huidige situatie heeft het terrein van de SOV een oppervlakte van circa 4,4 hectare.



Figuur 8 Beeld van het opvangcentrum

Ligging en context

De SOV, gevestigd in het voormalige officiershotel, is gelegen op korte afstand van de N289. Het terrein is geheel omheind. In de uiterste noordwesthoek van het kazerneterrein lag het officiershotel. Dit gebouw maakt geen deel meer uit van het kazerneterrein. Het is tegenwoordig in gebruik bij de SOV.

Ontsluiting

Het SOV-terrein is vanaf de poort ontsloten door middel van een parallelweg langs de N289 (Putseweg). Op het SOV-terrein is voorzien in een relatief groot parkeerterrein.

Ruimtelijke functionele structuur

De gebouwen van de SOV maken deel uit van het ruimtelijk gebouwenensemble Koningin Wilhelmina Kazerne (zie paragraaf 2.4). Het terrein van de SOV is slechts in bescheiden mate bebouwd.

Het SOV voorziet in de volgende functies:

- voormalig officiershotel: huisvesting ten behoeve van verschillende zorgbehoevende cliënten;
- voormalige magazijngebouwen van de Koningin Wilhelmina Kazerne: opslag en huisvesting van de werkvoorzieningen ten behoeve van de cliënten.

2.6. Toekomstige situatie**Mogelijke ingrepen**

De politieacademie wenst te voorzien in een breed scala aan oefenmogelijkheden in het kader van terreurbestrijding in de breedste zin van het woord. Gezien de vertrouwelijke aard van de oefenprogramma's en de daarvoor benodigde gebouwen en bouwwerken, alsmede de tijdelijke aard van op te richten gebouwen en bouwwerken, kan geen beschrijving van de beoogde ontwikkeling worden gegeven. In het kader van de beoogde ontwikkelingen liggen voor wat betreft de toetsing de volgende ingrepen in de rede:

- sloop bestaande bebouwing;
- rooien van bosopstanden en beplanting;
- saneren van wegen;
- grondwerkzaamheden;
- bouw van gebouw en overige voorzieningen;
- divers gebruik van het terrein.

3. Beschermingskader

13

In dit hoofdstuk wordt het beleid met betrekking tot de natuurbescherming uiteengezet. De beoogde ontwikkeling dient getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet 1998 (gebiedsbescherming) en de Flora- en faunawet (soortbescherming).

Op 1 oktober 2005 is de (gewijzigde) "Natuurbeschermingswet 1998" in werking getreden. De Europese regelgeving in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn is nu geheel in Nederlandse wetgeving geïmplementeerd: wat de gebiedsbescherming betreft door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 en wat de soortenbescherming betreft door de Flora- en faunawet. Daarnaast is gebiedsbescherming in het kader van het Streekplan Noord-Brabant van toepassing.

3.1. Gebiedsbescherming: Natuurbeschermingswet 1998

Normstelling

In 1998 is een nieuwe Natuurbeschermingswet tot stand gekomen die zich in tegenstelling tot de oude Natuurbeschermingswet van 1967 alleen op gebiedsbescherming richt. Al snel bleek dat in deze nieuwe wet onvoldoende rekening was gehouden met de Vogel- en Habitatrichtlijn. Daarom is in 2001 een wetsvoorstel tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 aan de Tweede Kamer aangeboden. De Eerste Kamer heeft op 18 januari 2005 de (gewijzigde) "Natuurbeschermingswet 1998" aangenomen. Deze wetwijziging is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Vanaf dat moment verdwenen de Vogel- en Habitatrichtlijn naar de achtergrond omdat deze Europese regelgeving nu geheel in Nederlandse wetgeving is geïmplementeerd: wat de soortenbescherming betreft door de Flora- en Faunawet en wat de gebiedsbescherming betreft door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998.

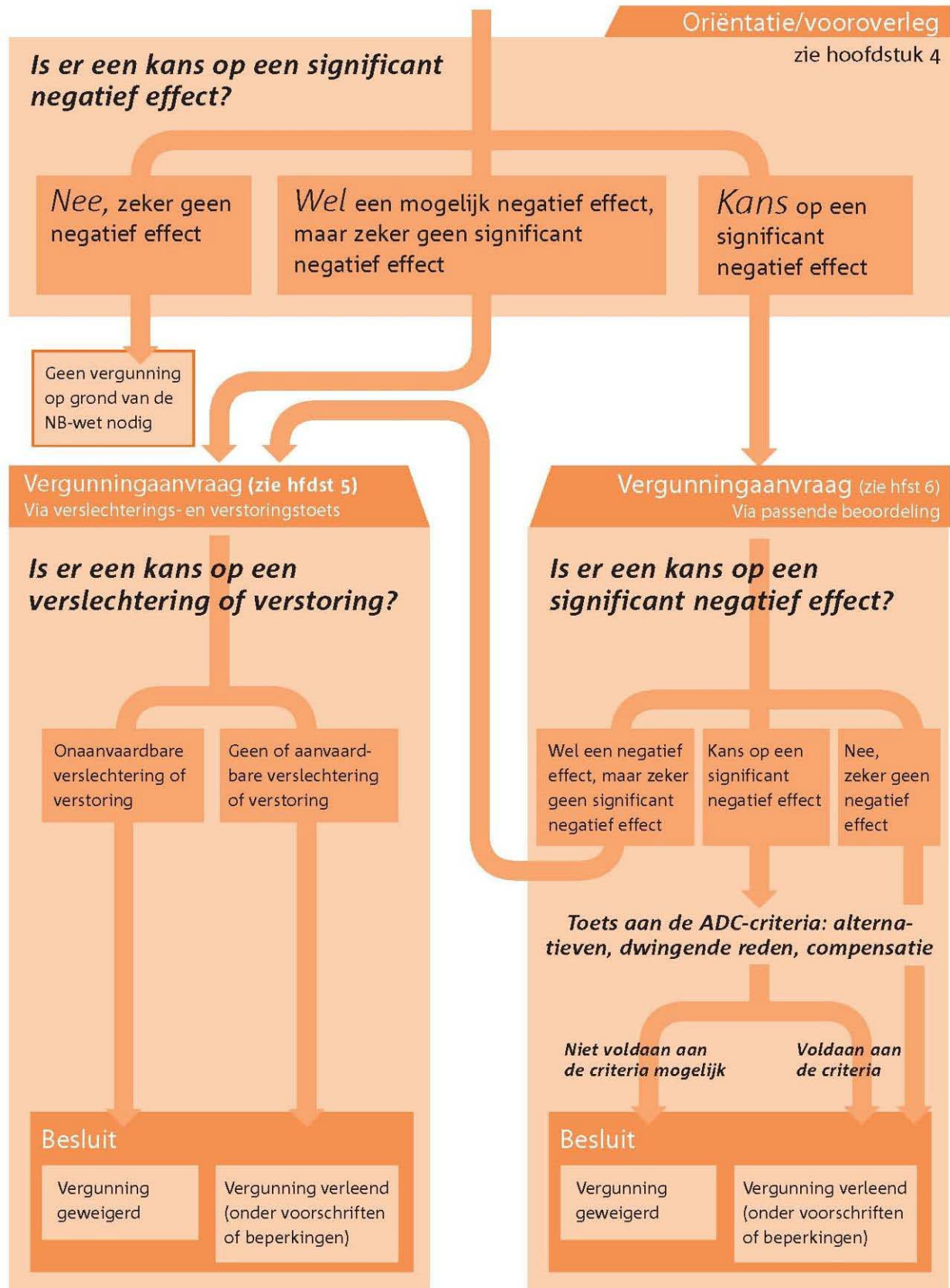
De Natuurbeschermingswet 1998 houdt – in hoofdzaak – het volgende in. De minister van LNV gaat over tot aanwijzing van gebieden, zoals bedoeld in de Vogel- en Habitatrichtlijn. In een aanwijzingsbesluit wordt de instandhoudingdoelstelling voor een bepaalde soort of habitatype bepaald. Hiertoe behoren in ieder geval de instandhouding van natuurlijke leefgebieden van beschermde vogelsoorten (Vogelrichtlijngebieden) en de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van kenmerkende soorten van deze habitatypes (Habitatrichtlijngebieden). De instandhoudingdoelstelling kan echter ook betrekking hebben op behoud, herstel en ontwikkeling van natuurschoon of natuurwetenschappelijke waarden.

Met het oog op de instandhoudingdoelstelling stellen Gedeputeerde Staten voor de betrokken gebieden een beheerplan vast. In dit beheerplan wordt aangegeven welke instandhoudingmaatregelen dienen te worden genomen om de doelen te bereiken. Een beheerplan geldt voor een periode van maximaal zes jaren en kan worden verlengd. Een beheerplan geeft op hoofdlijnen aan welke beheersmaatregelen genomen dienen te worden om de gestelde doelen te halen en welke milieuovertredingen hiervoor vereist zijn. Daarnaast worden activiteiten of bestaand gebruik in en rond het gebied (externe werking) benoemd waarvoor toekomstig geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 meer nodig zal zijn.

Het is verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten projecten te realiseren of "andere handelingen" te verrichten, die – gelet op de instandhoudingdoelstelling – de kwaliteit van het gebied kunnen verslechteren of een verstoring effect kunnen hebben¹⁾. Van verslechtering of verstoring is – volgens de wet – in ieder geval sprake, indien het betrokken project of de betrok

¹⁾ Volgens de EU-handleiding treedt "verslechtering" op, wanneer de door de habitat ingenomen oppervlakte afneemt of wanneer er een dalende lijn optreedt met betrekking tot de specifieke betekenis van een gebied voor de instandhouding van de habitat of de daarmee "geassocieerde typische soorten" op lange termijn. Van "verstoring" is volgens de EU-handleiding sprake, wanneer uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de soort het gevaar loopt niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat te blijven.

Project of handeling



Figuur 9 Vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (bron: Handleiding Natuurbeschermingswet 1998, LNV 2005)

ken handeling tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied kan leiden. In sommige gevallen kunnen mitigerende maatregelen door de initiatiefnemer worden genomen om deze effecten te verzachten.

Voor plannen of activiteiten die – gelet op de instandhoudingdoelstelling – de kwaliteit van het betrokken gebied kunnen verslechteren of een verstorend effect kunnen hebben, is goedkeuring nodig van de minister van LNV dan wel – voorzover het plannen van gemeenten of waterschappen betreft – van gedeputeerde staten. Ook voor het opstellen van beheerplannen moet een bestaande activiteit of gebruik worden beoordeeld op zijn effecten op de natuurwaarden. Bestaande activiteiten worden alleen opgenomen in het beheerplan voor zo ver ze het bereiken van de doelstellingen niet belemmeren. Indien er negatieve effecten worden veroorzaakt moeten mitigerende maatregelen worden genomen.

Voor nieuwe projecten, handelingen of plannen moet een vergunning worden gevraagd en indien ze afzonderlijk of in combinatie met andere significante gevolgen voor het betrokken gebied kunnen hebben, wordt een "passende beoordeling" gemaakt van de gevolgen voor het gebied. Daarbij wordt rekening gehouden met de instandhoudingdoelstelling.

Een passende beoordeling hoeft niet te worden gemaakt, indien:

- reeds eerder een relevante, passende beoordeling is gemaakt, *en*;
- het project, de handeling of het plan wordt herhaald of voortgezet, *en*;
- een nieuwe beoordeling redelijkerwijs geen nieuwe gegevens en inzichten zal opleveren.

Voor zowel de vergunning als de goedkeuring geldt dat deze slechts kunnen worden verleend, indien de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast.

Indien er significante effecten optreden moet aan een vergunning of goedkeuring de voorwaarde worden verbonden dat compenserende maatregelen worden getroffen. Compenserende maatregelen zijn vereist, indien een vergunning of goedkeuring wordt verleend omwille van dwingende redenen van groot openbaar belang en er niet met zekerheid vaststaat dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast (ADC procedure). De maatregelen moeten dan geëffectueerd zijn, voordat de schadelijke effecten optreden, tenzij kan worden aangetoond dat dit gelet op Natura 2000 niet noodzakelijk is. Gedeputeerde staten stellen de initiatiefnemer in de gelegenheid voorstellen voor compenserende maatregelen te doen.

Vergunningverlening Natura 2000-gebieden

In een brochure van LNV wordt de volgende procedure beschreven inzake de vergunningverlening met betrekking tot Natura 2000-gebieden (zie figuur 9).

Wanneer een initiatiefnemer een activiteit in of rond een Natura 2000-gebied wil uitvoeren, wordt aanbevolen dat hij contact opneemt met het bevoegd gezag, in principe Gedeputeerde Staten van de provincie waarin een gebied (grotendeels) ligt. Geadviseerd wordt om eerst een oriëntatiefase met vooroverleg te houden, waarin het bevoegd gezag samen met de initiatiefnemer bepaalt of er een vergunningplicht bestaat en zo ja, welke toetsing moet worden uitgevoerd: de passende beoordeling of de verslechtering- en verstoringtoets. Indien negatieve effecten van een project of handeling op een Natura 2000-gebied niet kunnen worden uitgesloten is er sprake van vergunningplicht.

Natura 2000-gebied Brabantse Wal

Gebiedsbeschrijving

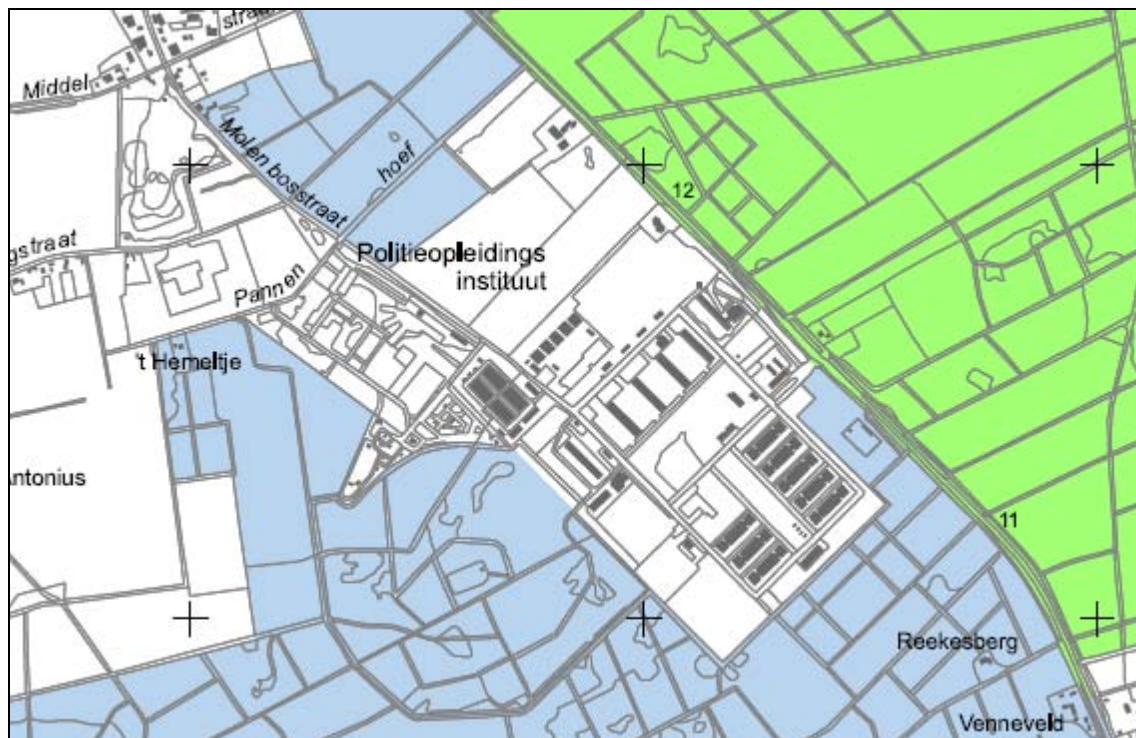
De Brabantse Wal bestaat uit diverse gebieden die op het grensgebied van het Brabantse hoger zandlandschap en het Zeeuwse kleilandschap van de delta liggen. Het meest westelijke deel van het Kempisch Plateau eindigt hier in een hoge steilwand. Loodrecht op deze steilwand bevinden zich enkele beekdalen.

Op de Brabantse Wal komen meerdere stuifzandgebieden voor, behalve relatief recente stuifduinen betreft het hier ook veel oudere rivierduinen, die zijn ontstaan aan het einde van de laatste ijstijd. De Mattemburgh is een oud landgoed op de overgang van de Brabantse Wal naar de jonge zeeklei van de Oosterschelde. Door de gradiëntrijke ligging is er een grote biologische rij-

dom. Op de Woensdrechtse Heide wordt stuifzand, naaldbos en gemengd loofbos aangetroffen. De Wouwse Plantages is een oud landgoed met gemengde loofbossen, landbouwgronden, een relict van een zandverstuiving en lange beukenlanen in de vorm van een ster. Zoomland is ontstaan uit vier zeventiende-eeuwse landgoederen. Het landgoed is opgebouwd uit gevarieerde gemengde bossen, wei- en bouwland, heide met eikenstrubben, dichtgegroeid stuifzand en moeras. Kortenhoeff bestaat uit natuurlijk loofbos en heide landschap op een voormalig landgoed. Het noordelijke deel van het landgoed Grote Meer bestaat uit licht geaccidenteerde zandgronden met daarop plantages van voornamelijk naaldbos met hier en daar stukjes landbouwgrond en enkele natuurlijke vennen: het Groote Meer, Kleine Meer en het Zwaluwmoer. De zuidelijke helft bestaat uit dennenbos, heide en zandverstuivingen.

Begrenzing

Het gehele complex (exclusief de handgranaatbaan) behoort niet tot het Natura 2000-gebied Brabantse Wal (zie figuur 10). De handgranaatbaan maakt wél onderdeel uit van het Natura 2000-gebied. Indien de ontwikkelingen zich alleen binnen de exclave voordoen, is er alleen maar sprake van de toetsing in het kader van de externe werking. Indien er ontwikkelingen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied plaatsvinden (handgranaatbaan), dan is er sprake van de noodzaak van een directe toetsing.



Legenda

- VR (3166 ha)
- VR + HR (1639 ha)
- VR + HR + BN (101 ha)

Figuur 10 Natura 2000-gebied Brabantse Wal

Vooralsnog zijn er geen ontwikkelingen voorgenomen binnen de begrenzing van de handgranaatbaan. De beschermde broedvogelsoorten zijn opgenomen in tabel 1. Het betreft broedvogels van vennen, open heide en bosgebieden. Het broeden van wespendif en zwarte specht is op het kazerne terrein voorstelbaar. De boomleeuwerik kan een territorium hebben op de handgranaatbaan (zie ook hierna).

Tabel 1 Beschermde soorten in het kader van de Vogelrichtlijn: broedvogels (Bron: Ontwerp aanwijzingsbesluit, 2007)

broedvogel	doel	toelichting
Dodaars	Behoud van omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren	De vennen op de Brabantse Wal bieden onderdak aan enkele 10-tallen paren van de dodaars. Inventarisatiegegevens ontbreken grotendeels waardoor niets gezegd kan worden over de aantaloontwikkeling. De schatting voor de periode 1999-2003 komt uit op 40 paren. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie voldoende, wel geldt een verbeteringsopgaven voor de kwaliteit van het leefgebied om het waterhoudend vermogen te vergroten (vennen vallen te vroeg droog). Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie ¹⁾ .
Geoorde fuut	Behoud van omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren	De Brabantse heidevennen leverden als broedgebied vanaf de 30-er jaren van de vorige eeuw een relatief grote bijdrage in Nederland. De vennen op de Brabantse Wal (Grote en Kleine Meer) leveren als broedgebied in jaren met een gunstige waterstand de grootste bijdrage in Brabant en de op één na grootste bijdragen van Nederland met maximaal 82 paren in 2003. Gemiddeld bedroeg het aantal paren in periode 1999-2003 46. Doorgaans varieert het aantal tussen de 40 en 65 paren. De vennen zijn zeer gevoelig voor verdroging en in droge voorjaren kunnen geoorde futen geheel ontbreken. De populatie sluit aan op die van de Kalmt-houtse Heide aan de Belgische kant van de grens. Gezien de landelijke gunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie voldoende, wel geldt een verbeteringsopgave voor de kwaliteit van het leefgebied om het waterhoudend vermogen te vergroten. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
Wespendief	Behoud van omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren	Nog tot in de 60-er jaren van de vorige eeuw was de wespendif een zeer schaarse broedvogel in Noord-Brabant en ontbrak zij op de Brabantse Wal. Vanaf de 70-er jaren van de vorige eeuw is de wespendif echter als broedvogel bekend van de Brabantse Wal. De populatie heeft zich hier, in navolging van de rest van Noord-Brabant, langzaam uitgebreid. Zo werden in 1996 en 1997 9 paren vastgesteld. Voor de periode 1999-2003 wordt een gemiddeld bestand van 13 paren geschat. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie. De populatie van de Brabantse Wal is een relatief geïsoleerde voorpost van de verspreiding in Nederland: ook in de aangrenzende streek van België is zij zeer schaars.
Nachtzwaluw	Behoud van omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 80 paren	De nachtzwaluw is van oudsher een broedvogel van de Brabantse heidevelden die vermoedelijk is toegenomen door de verdergaande bebossing met naaldbout. Van de Brabantse Wal stammen de eerste telgegevens uit begin 80-er jaren van de vorige eeuw (ca 65 paar). Begin jaren '90 was het aantal toegenomen tot ca 75 paren en het laatste decennium bedraagt het aantal jaarlijks tussen de 75 en 88 paren. Daarmee levert het als broedplaats de grootste bijdrage in Noord-Brabant en ook de grootste bijdrage in Nederland buiten de Veluwe. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Zwarte	Behoud van omvang	Vermoedelijk vestigde de zwarte specht zich halverwege de vori-
--------	-------------------	---

¹⁾ Sleutelpopulatie: een lokale populatie van een zodanige omvang dat de kans op lokaal uitsterven relatief klein is; om duurzaam in stand te blijven is geringe immigratie vanuit omliggende populaties voldoende.

specht	en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren	ge eeuw als regelmatige broedvogel. Het aantal paren is lange tijd geleidelijk toegenomen tot een niveau van 70 paren in 1994. Door telproblemen was deze schatting mogelijk te hoog, maar het gewenste niveau van een sleutelpopulatie wordt tegenwoordig vermoedelijk nog wel gehaald. Zo wordt de populatie voor de periode 1999-2003 geschat op 50 paren. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
Boomleeuw- werik	Behoud van omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren	Van oudsher is de boomleeuw- werik een gewone broedvogel van de heidevelden. Over het aantalverloop op de Brabantse Wal is weinig bekend. Begin 60-er jaren van de vorige eeuw was de boomleeuw- werik relatief schaars en vermoedelijk is zij, in navolging van de populatie elders in Nederland in recente jaren sterk toegenomen. Een telling in 1994 leverde 96 paren op. Voor de periode 1999-2003 wordt het aantal paren geschat op 140. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

3.2. Gebiedsbescherming streekplan Noord Brabant

Provinciaal beleid

In het Streekplan Noord-Brabant is het gehele gebied gelegen in RNLE-landschapsdeel Brabantse Wal en zijn grote delen van het terrein gelegen in de Groene Hoofdstructuur (GHS). De volgende aanduidingen zijn op het gebied van toepassing (zie figuur 11):

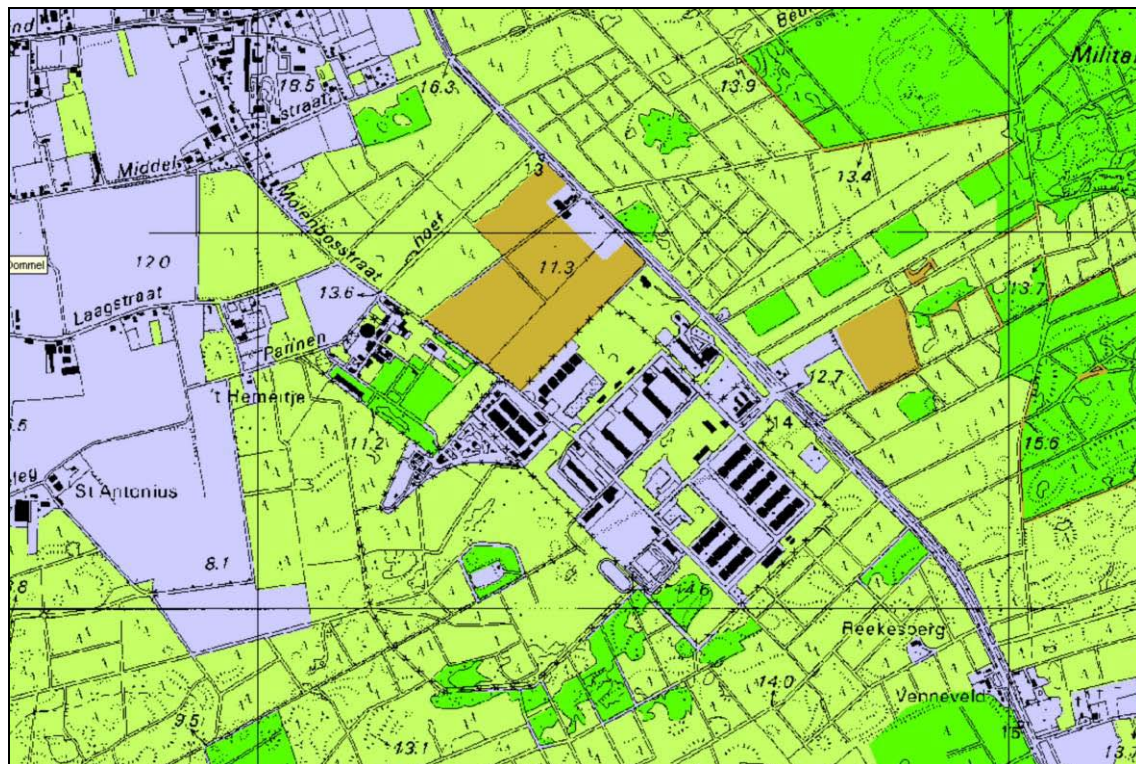
- natuurplet (groen op figuur 11);
- overig bos- en natuurgebied (geelgroen op figuur 11);
- aan de noordzijde zijn aangrenzende gronden gelegen die zijn aangewezen als beheersgebied (leefgebied kwetsbare soorten) (bruin op figuur 11).

Natuurplet

De natuurplets zijn de meest waardevolle natuurgebieden van Noord-Brabant of hebben de potentie dit te worden. Ze herbergen een groot deel van de beschermde en bedreigde planten- en diersoorten die de provincie rijk is. Ook komen vaak bijzondere abiotische verschijnselen voor, zoals kwel, stuifzanden, intacte morfologie van beekdalen. Iedere natuurplet heeft eigen specifieke kenmerken die terug te vinden zijn in het bijbehorende natuurgebiedplan.

Overige bos- en natuurgebieden

De bos- en natuurgebieden in de GHS-Natuur die niet als natuurplet zijn aangeduid, vallen onder de subzone "overige bos- en natuurgebieden". In het proces van de selectie en begrenzing zijn de "overige bos- en natuurgebieden" als kansrijke plekken aangegeven om het natuurdoeltype te realiseren zoals opgenomen in het natuurgebiedplan. Dit betreft de minder bijzondere natuurdoeltypen (minder hoge streefbeelden dan bij de natuurplets). De overige bos- en natuurgebieden herbergen vaak grote aantallen meer algemene soorten planten en dieren. Zeldzame of bedreigde soorten kunnen er ook voorkomen, maar over het algemeen is de (potentiële) natuurwaarde van deze gebieden lager dan de natuurwaarden in Natuurplets. Voor de algemene soorten vormen ze echter vaak een waardevol leefgebied. Daarnaast vervullen de overige bos- en natuurgebieden een belangrijke functie als stapsteen gelegen tussen de natuurplets, of als een beschermende schil om de natuurplets heen. Voor een deel betreft het gebieden die nog niet zijn gerealiseerd en nu nog in gebruik zijn als agrarisch gebied.



Legenda

West-Brabant (versie2 april 2002)

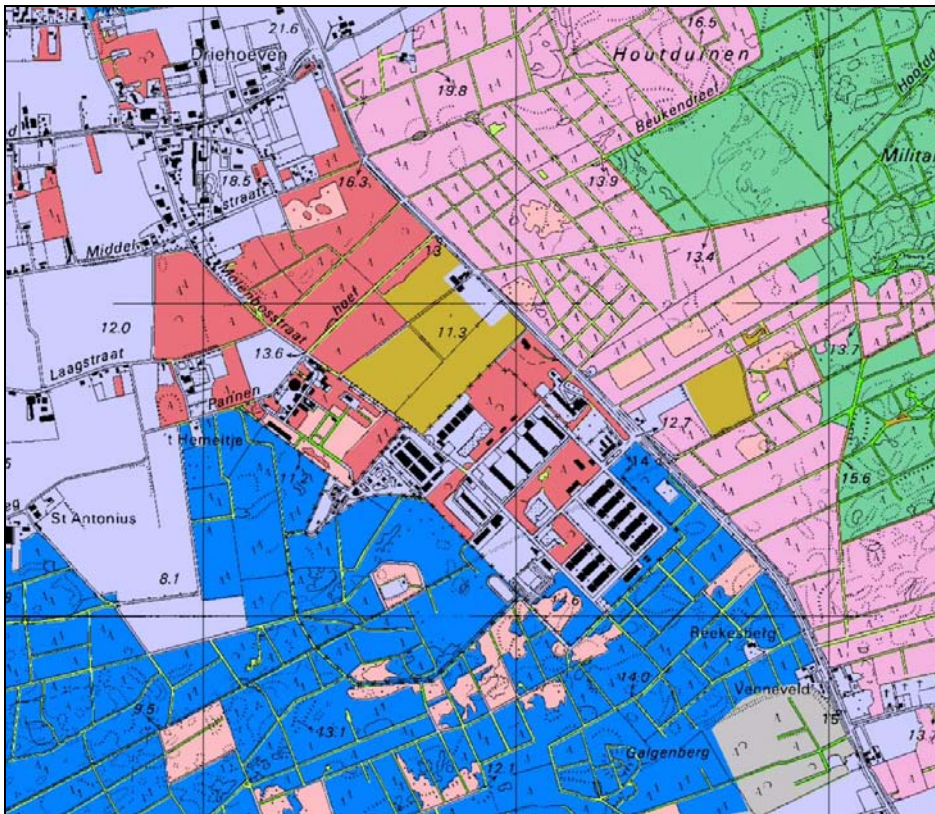
- natuurplel
- overig bos- en natuurgebied
- leefgebied kwetsbare soorten
- struweelvogelgebied
- natuurontwikkelingsgebied
- leefgebied dassen
- waterpotentiegebied
- RNLE-landschapsdeel

Figuur 11 Groene Hoofdstructuur Noord-Brabant

Natuurgebiedplan 2006

In het Natuurgebiedplan 2006 zijn de natuurdoeltypen van de Groene Hoofdstructuur nader vastgelegd. Op het terrein hebben de natuurelementen de volgende natuurdoeltypen (zie figuur 12):

- multifunctioneel bos (rood), beplanting op het terrein;
- heide (roze) bij de handgranaatbaan;
- handgranaatbaan (wit) is niet begrensd;
- berken en eiken bos (blauw).



Figuur 12 Natuurdoeltypen (Natuurgebiedplan 2006)

RNLE-gebieden

De selectie van de RNLE-gebieden en de globale begrenzing heeft plaatsgevonden in het streekplan Noord-Brabant 2002. De begrenzing op perceelsniveau is in 2005 vastgelegd in de reconstructieplannen en de gebiedsplannen. Gezien het doel van het RNLE-landschapsdeel kunnen deze gebieden bestaan uit delen met actuele waarden en delen zonder actuele waarden.

De planologische bescherming bestaat uit het beschermen van deze gebieden tegen verstedelijking, verstening en verglazing.

Planologische status

De status van natuurparel en "overig bos en natuurgebied" betekent dat het gebied in principe beschermd is vanwege aanwezige natuur- en landschapswaarden. In het Streekplan wordt aangegeven dat de planologische bescherming van de natuur- en landschapswaarden bestaat uit twee onderdelen: externe bescherming en interne bescherming

Externe bescherming van de GHS

De externe bescherming van de GHS tegen de uitbreiding van steden en dorpen, de aanleg en uitbreiding van bedrijventerreinen en de aanleg van (fysieke) aanpassing van niet-recreatieve infrastructuur (uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag) houdt het volgende in.

In de regionale- natuur- en landschapseenheden geldt het 'nee-principe'. Hier is uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag alleen toelaatbaar als daar zwaarwegende maatschappelijke belangen aan ten grondslag liggen, en pas nadat een onderzoek heeft aangetoond dat er geen alternatieve locaties voorhanden zijn buiten de GHS, of andere oplossingen waardoor de aantasting van de natuur- en hiermee samenhangende landschapswaarden wordt voorkomen. In het geval van een dergelijke onontkoombaarheid moet verzekerd zijn dat de aantasting van de natuurwaarden en de daarmee samenhangen landschapswaarden tot een minimum wordt beperkt en wordt gecompenseerd.

Voor alle vormen van ruimtegebruik die niet kunnen worden beschouwd als een uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag geldt het 'nee, tenzij-principe'.

Voor een nadere toelichting op de begrippen, zwaarwegende maatschappelijke belangen, alternatieve locaties of andere oplossingen en compensatie, wordt verwezen naar het streekplan (blz 104).

Recente ingrepen in GHS

Opgemerkt wordt dat diverse recente ontwikkelingen bij de politieacademie hebben plaatsgevonden op gronden met een status in het kader van de Groene hoofdstructuur (natuurparel en overig bos- en natuurgebied).

3.3. Opmerkingen bij provinciaal beleidskader

De werkelijkheid is anders

Het provinciale beleid schetst een beeld dat niet in overeenstemming is met:

- de huidige planologische status op grond van het bestemmingsplan;
- het beleid zoals vastgelegd in het Structuurschema Militaire Terreinen;
- de daadwerkelijk en reeds lange tijd aanwezige situatie.

Daarnaast maakt het gebied geen deel uit van militaire objecten in de provincie Noord-Brabant die voor natuur worden benut.

SMT2

In het Structuurschema Militaire Terreinen vormt de KWK geen onderdeel van de terreinen die het Ministerie van Defensie nodig heeft voor haar taakuitoefening. Het terrein zal door defensie worden afgestoten, maar maakt geen deel uit van terreinen die worden ingezet voor uitbreiding van natuurgebied.

Aanwezige situatie

De ondergrond die gebruikt is voor de Groene Hoofdstructuur Noord-Brabant (2002) is een volledig achterhaalde ondergrond. Op het gebruikte kaartmateriaal en de aanduidingen op de kaart zijn de volgende omissies te constateren:

- op het terrein van de Politieacademie staat bebouwing aangegeven die reeds langs is gesloopt (westrand);
- het huidige hoofdgebouw van de Politieacademie staat niet vermeld. Het betreffende gebied heeft in het provinciale beleid de status van "natuurparel".
- op het terrein van de KWK staat bebouwing aangegeven die reeds lang is gesloopt.

Voor de Politieacademie en het KWK-gebied gelden bestemmingsplannen die bebouwing toestaan op grote delen van de betreffende gebieden (zeer ruime bouwvlakken). Geen enkel onderdeel van het terrein heeft hier een status met beschermde natuur- of landschapswaarden. De provinciale aanduidingen zijn niet afgestemd op de daadwerkelijk aanwezige situatie en op het vigerende bestemmingsplanregime, en kunnen dan ook niet als toetsingskader dienen.

Provinciale overeenkomst met DLG

Door de sloop en sanering van voormalige militaire opslagterreinen in Brabant wordt ongeveer 175 ha toegevoegd aan de natuur. De provincie heeft hiervoor op 25 juni 2007 een overeenkomst gesloten met de Dienst Landelijke Gebieden (DLG). Het betreft hier tien terreinen in de provincie. De KWK en politieacademie staan niet vermeld op deze lijst. Natuur is dus geen (gedeeltelijke) hoofdfunctie voor het plangebied.

Conclusie

Het provinciale beleid voor het plangebied, zoals vastgelegd in het Streekplan en het Natuurgebiedplan 2006 is niet in overeenstemming met het vigerende beleid en de werkelijkheid. Dit is mede een gevolg van het gebruik verouderde ondergronden en ontbreken van afstemming op beleid en vigerende rechten. De provinciale aanduidingen zijn dan ook (grotendeels) foutief. Hierdoor zijn de provinciale aanduidingen niet als toetsingskader te hanteren.

3.4. Soortbescherming: Flora- en faunawet

Normstelling

Deze wet beschermt ongeveer 500 van de 36.000 diersoorten en plantensoorten die in Nederland voorkomen.

Soorten, verbod en ontheffing

De vele te beschermen diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en enkele plantensoorten zijn te vinden op lijsten die onderdeel uitmaken van de Flora- en faunawet.

Gezien het doel van dit onderzoek is de volgende verbodsbepaling van de Flora- en faunawet van toepassing. Op grond van de Flora- en faunawet is het verboden:

- "planten, behorende tot een inheemse plantensoort, ... op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen" (artikel 8);
- "dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen" (artikel 9);
- "dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten" (artikel 10);
- "nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren" (artikel 11).

Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB)

Per 23 februari 2005 geldt het gewijzigde *Besluit vrijstelling beschermde plant- en diersoorten* (Staatsblad 2004, 501). Dit besluit van 10 september 2004 maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten. De betreffende soorten staan vermeld in drie tabellen.

Tabel 1 Algemene soorten: algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als deze soorten op de locatie voorkomen dan geldt daarvoor een vrijstelling van de verbodsbepaling van de Flora- en faunawet.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden, wel geldt de algemene zorgplicht¹⁾.

Het is noodzakelijk dat de werkzaamheden buiten het vogelbroedseizoen worden gestart.

Tabel 2 Overige soorten: vrijstelling met gedragscode of ontheffing (lichte toets).

Deze soorten krijgen een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van een gedragscode die is goedgekeurd door de Minister van LNV. Hiervoor geldt het volgende: als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten.

Er van uitgaande dat de initiatiefnemer ten tijde van de uitvoering nog niet beschikt over een goedgekeurde gedragscode, betekent dit dat voor deze soorten ontheffing moet worden aangevraagd. Ook hier is het noodzakelijk dat de werkzaamheden buiten het vogelbroedseizoen worden gestart.

¹⁾ Zorgplicht. De wet erkent de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Dat betekent dat voor de wet alle dieren van onvervangbare waarde zijn en dat mensen daar niet onzorgvuldig mee mogen omspringen. Vanuit deze gedachte is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is een algemeen fatsoenseis die voor iedereen geldt. Overigens geldt de zorgplicht ook voor planten.

Tabel 3 Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB: vrijstelling met gedragscode of ontheffing / uitgebreide toets.

Voor deze soorten dient bij ruimtelijke ontwikkelingen altijd ontheffing aangevraagd te worden indien vaste rust-, verblijfs- en voortplantingsplaatsen worden verstoord. Er geldt geen vrijstelling met gedragscode.

Ontheffing

Als geen gebruik kan worden gemaakt van de vrijstellingsregeling, dient een ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden bij LNV. Het verzoek om ontheffing wordt onderworpen aan een lichte toets of een uitgebreide toets, afhankelijk van de soorten die op de planlocatie voorkomen.

Uit meerdere praktijkvoorbeelden blijkt, dat het niet altijd op voorhand zeker is dat ontheffing kan worden verkregen vanwege het voorkomen van soorten van tabel 3. Om deze reden kunnen planologische procedures vertraging oplopen of kunnen projecten uiteindelijk zelfs niet worden uitgevoerd.

3.5. Conclusie

Natura 2000-gebied

Het gehele complex (exclusief de handgranaatbaan) behoort niet tot het Natura 2000-gebied Brabantse Wal, (zie figuur 10). Indien de ontwikkelingen zich alleen binnen de exclave voordoen, is er alleen maar sprake van de toetsing in het kader van de externe werking. Indien er ontwikkelingen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied plaatsvinden (handgranaatbaan), dan is er sprake van de noodzaak van een directe toetsing.

Streekplan Noord-Brabant

In het Streekplan Noord-Brabant is het gehele gebied gelegen in RNLE-landschapsdeel Brabantse Wal en zijn grote delen van het terrein gelegen in de Groene Hoofdstructuur (GHS). Het betreft de volgende aanduidingen (zie figuur 12):

- natuurplel;
- overig bos- en natuurgebied;
- aan de noordzijde zijn aangrenzen gronden gelegen die zijn aangewezen als beheersgebied.

Flora- en faunawet

Soortbescherming is zeker aan de orde. Afhankelijk van de waargenomen soorten en de te verwachten effecten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Conclusie

Het provinciale beleid voor het plangebied, zoals vastgelegd in het Streekplan en het Natuurgebiedplan 2006 is niet in overeenstemming met het vigerende beleid en de werkelijkheid. Dit is mede een gevolg van het gebruik verouderde ondergronden en ontbreken van afstemming op beleid en vigerende rechten. De provinciale aanduidingen zijn dan ook (grotendeels) foutief. Hierdoor zijn de provinciale aanduidingen niet als toetsingskader te hanteren.

4. Huidige ecologische waarden

25

4.1. Beschikbare inventarisatie gegevens Natuurloket

Deze paragraaf geeft een overzicht van de beschikbare gegevens over het voorkomen van de diverse soortgroepen in het plangebied. Een eerste indruk van de betekenis van het plangebied voor beschermde natuurwaarden kan worden verkregen door het raadplegen van het Natuurloket¹⁾.

Kilometerhokken

Het plangebied is gesitueerd in het kilometerhok 83-377 en 84-377. Deze kilometerhokken bestaan uit bosgebieden, landbouwgronden en overige functies. Binnen de betreffende kilometerhokken zijn de meeste soortgroepen niet of slecht onderzocht. Het kilometerhok waarin de politieacademie is gelegen (83-377) is goed onderzocht op broedvogels. Het kilometerhok waarin de kazerne is gelegen is goed onderzocht op vaatplanten.

Bijzondere soorten

Het Natuurloket geeft het volgende weer voor de twee kilometerhokken:

- één soort vaatplanten van de Rode Lijst²⁾ en tevens één soort van tabel 1 van de Flora- en faunawet;
- vijfenveertig broedvogels, waarvan drie zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn en 5 staan vermeld op de Rode Lijst.

De vaatplant is waarschijnlijk het grasklokje of de brede wespenorchis, die is waargenomen in een berm of in (open) beplanting. De broedvogels die zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn zijn hoogstwaarschijnlijk: boomleeuwerik, zwarte specht en wespendif. Eventueel zou het ook betrekking kunnen hebben op de nachtzwaluw (op de handgranaatbaan).

De beschikbare gegevens van het Natuurloket geven geen volledig beeld van de te beschermen natuurwaarden in het plangebied. Bij het opstellen van de habitattoets is daarom ook gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens uit de Atlas van de Nederlandse broedvogels (SOVON, 2002), Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen, 1992), Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens, 1997), de verspreidingsgegevens (van amfibieën en reptielen) van RAVON (www.ravon.nl/amf_rep) en de Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen.

4.2. Inventarisatie handgranaatbaan

De handgranaatbaan is onderzocht op natuurwaarden: "Inventarisatie en monitoring van Natuurwaarden op Defensie terreinen – handgranaatbaan Ossendrecht inventarisatie natuurwaarden 2000" (Adviesgroep vegetatiebeheer in samenwerking met DGW&T 2000). Er is onderzoek gedaan naar hogere planten, mossen en korstmossen, libellen, dagvlinders en broedvogels. Op grond van de inventarisatieresultaten zijn beheersaanbevelingen gedaan.

Resultaten

Er zijn in totaal 95 soorten planten waargenomen, waarvan dwergviltkruid voorkomt op de rode lijst en ook de zeer zeldzame zomerbitterling is vastgesteld.

¹⁾ Het Natuurloket is een gezamenlijk initiatief van het Ministerie van LNV en de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF). In de VOFF zijn Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) verenigd. Het Natuurloket heeft als doel de toegankelijkheid van gegevens over de aanwezigheid van beschermde en bedreigde soorten in Nederland te vergroten (www.natuurloket.nl). De gebiedsinformatie is gebaseerd op waarnemingen die verzameld zijn door de PGO's.

²⁾ Rode lijsten geven voor een bepaald gebied een overzicht van soorten die daaruit zijn verdwenen en soorten die in het gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten helpen daarbij.

Door het ontbreken van open water bleef het aantal soorten libellen laag. Er werden drie soorten aangetroffen die het terrein als jachtgebied gebruiken. Voor dagvlinders bleek het terrein belangrijk voor oranje zandoogje en eikepage (internationaal belangrijke soort). Opvallend is het voorkomen van de heidesabelsprinkhaan, dit is een van de meeste westelijke vindplaatsen van Nederland. De soort is indicatief voor goed ontwikkelde, structuurrijke heide.

Tijdens de broedvogeltelling werden 13 karakteristieke soorten aangetroffen. Hiervan is de roodborsttapuit (rode lijst) het meest bijzonder. Andere karakteristieke soorten waren kruisbek, zwarte specht en boomleeuwerik (een territorium).

De levendbarende hagedis is (lokaal) aangetroffen in enkele delen van de goed ontwikkelde heide. Van de zoogdieren zijn mol, ree, konijn en haas waargenomen.

Gezien de grootte van het terrein, het voorkomen van enkele zeldzame en rode lijstsoorten en de aanwezigheid van goed ontwikkelde soortenrijke graslanden en structuurrijke heide met bijbehorende levensgemeenschappen wordt de algemene natuurwaarde van het terrein vastgesteld op matig tot matig - hoog.

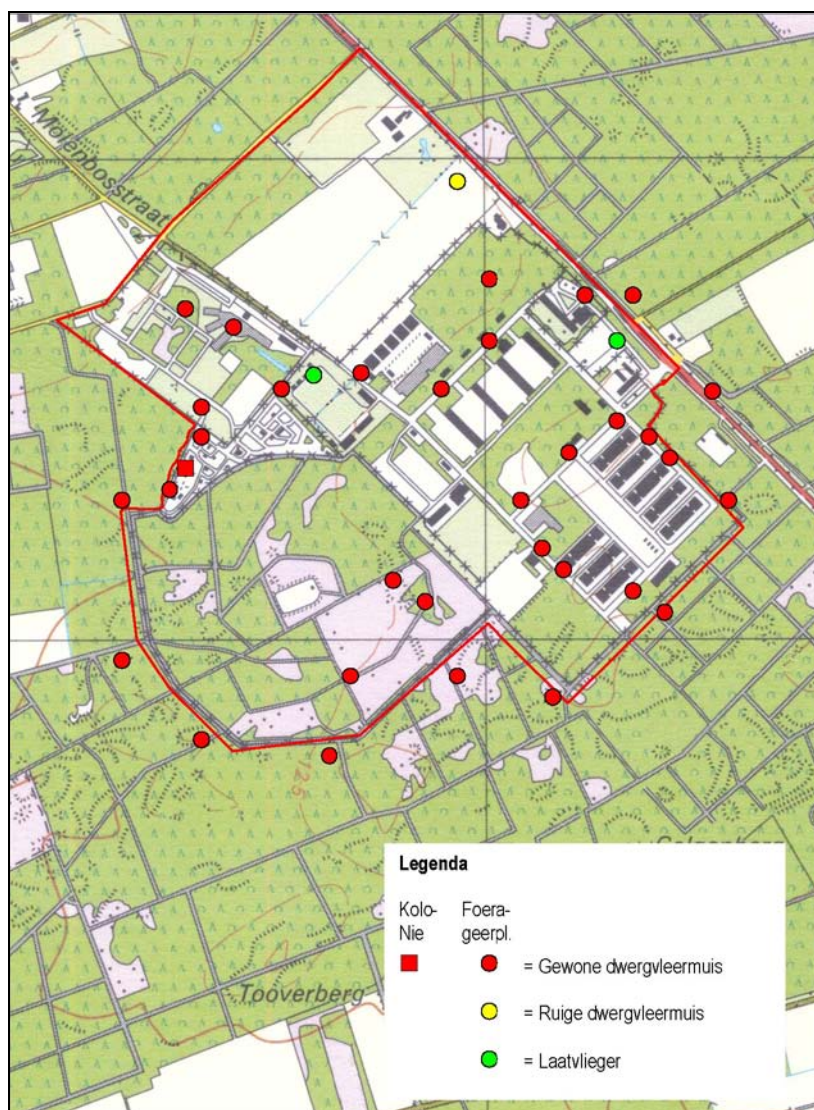
4.3. Veldonderzoek vleermuizen en reptielen

Veldonderzoek

Gezien het mogelijk voorkomen van vleermuizen in de gebouwen en de levendbarende hagedis op de handgranaat en overige terreingedeelten is er specifiek onderzoek gedaan naar deze soorten. De resultaten zijn weergegeven in het rapport "Het voorkomen van Vleermuizen en reptielen in het reconstructiegebied van de politieacademie te Ossendrecht (Adviesbureau Mertens B.V., juli 2007). Het onderzoek heeft geresulteerd in het vaststellen van een kolonie van de gewone dwergvleermuis in een van de gebouwen van de politieacademie, zie figuur 13 en 14. Tevens zijn ruige vleermuis en laatvlieger waargenomen.

Gedurende het onderzoek zijn geen reptielen aangetroffen. Gelet op de schrale vegetatie en heidevegetaties wordt het voorkomen van de levendbarende hagedis mogelijk geacht, zij het in een lage dichtheid.

Daarnaast zijn de kleine groen kikker, middelste groen kikker, bruine kikker en gewone pad waargenomen en zijn veelvuldig sporen van eekhoorns gevonden. Op het terrein van de kaizerne leven daarnaast reeën en komt de brede wespenorchis verspreid voor.



Figuur 13 Waargenomen vleermuizen (Adviesbureau Mertens, juli 2007)



Figuur 14 Gebouw met vleermuiskolonie (Adviesbureau Mertens, juli 2007)

4.4. Typering natuurwaarden in het plangebied

Op grond van de beschikbare gegevens en een aanvullende veldverkenning op 11 juni 2007 kan een volgende typering worden gegeven van de natuurwaarden in het plangebied.

Planten

Ondanks dat er een redelijk aantal soorten planten in het gebied voorkomen is het aantal beschermde soorten zeer gering. Er zijn slechts twee soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet waargenomen: brede wespenorchis en grasklokje. Overige beschermde soorten zijn niet waargenomen en zijn ook niet te verwachten.

Vogels

Op het terrein komen broedvogels voor die zijn gebonden aan bossen, half-open heide, en de menselijke omgeving. De huidige bebouwing is ongeschikt voor broedvogels als gierzwaluw of huiszwaluw. De door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde zwarte specht, boomleeuw-erik en wespandief komen in het plangebied tot broeden.

Zoogdieren

In het plangebied zijn een aantal soorten, zoals ree, mol en haas, te verwachten. Deze soorten staan vermeld op tabel 1 van de Flora- en faunawet (zie tabel 2). De eekhoorn komt ook zeker voor in het gebied. Eekhoorns staan vermeld op tabel 2 van de Flora- en faunawet. De zwaar beschermde vleermuizen gebruiken het plangebied niet alleen als jachtgebied en vliegroute maar er is in een van de gebouwen (munitiebunker op het terrein van de politieacademie) ook een kolonie gewone dwergvleermuizen vastgesteld.

Amfibieën

In het plangebied zijn drie poelen aanwezig. Naast de algemene soorten als bruine kikker, middelste groene kikker en gewone pad, is ook de poelkikker vastgesteld. Deze laatste soort is streng beschermd (tabel 3 van de flora en faunawet).

Op de handgranaatbaan komt de levendbarende hagedis voor, deze soort staat vermeld op tabel 2 van de Flora- en faunawet.

Overige soorten

Het plangebied is ongeschikt als biotoop voor beschermde vissen en insecten (vlinders, sprinkhanen en libellen). Genoemde beschermde soortengroepen stellen hoge eisen aan hun leefgebied; het plangebied voldoet hier niet aan.

4.5. Conclusies natuurwaarden

Op grond van de beschikbare gegevens en het locatiebezoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken ten aanzien van het voorkomen van beschermde natuurwaarden (zie ook tabel 2).

- In het plangebied komen naar verwachting zeer weinig vaatplanten voor die in het kader van de Flora- en faunawet zijn beschermd. Tijdens het veldbezoek is allen de brede wespen orchis en grasklokje verspreid waargenomen (soort van tabel 1 van de Flora- en faunawet).
- Broedvogels (bos- struweel en heidevogels) maken gebruik van het plangebied. Enige soorten zijn ook beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.
- Diverse soortenvleermuizen gebruiken van het plangebied als onderdeel van het leefgebied (foerageergebied).
- Van de dwergvleermuis is een kolonie vastgesteld in een van de gebouwen bij de politieacademie (24 exemplaren). Mogelijk zijn er ook paarplaatsen op de bestaande boombeplanting en overwinteringplaatsen in de bestaande bebouwing aanwezig. Aanvullend onderzoek op passende tijdstippen (sept/okt en dec/jan) kan dit inzichtelijk maken.
- De eekhoorn komt in het gebied voor (er zijn veelvuldig sporen waargenomen), tevens zijn sporen van reeën waargenomen.

- De levendbarende hagedis is in het verleden aangetroffen ondanks dat de heide en ook andere locaties geschikt lijken als leefgebied.
- De streng beschermde poelkikker is wargenomen naast enige algemene soorten.

In tabel 2 staat aangegeven welke beschermde soorten er binnen de locatie voorkomen en onder welk beschermingsregime deze vallen.

Tabel 2 Beschermde soorten die mogelijk in het plangebied voorkomen en het daarbij behorende beschermingsregime

vrijstellingsregeling Ffw		ontheffingsregeling Ffw	
algemene soorten (tabel 1)		overige soorten (tabel 2)	soorten bijlage IV habitatrichtlijn/ bijlage 1 AMvB (tabel 3)
- ree, mol, egel, bosspitsmuis, dwergspitsmuis, huispitsmuis, hermelijn, wezel, aardmuis, veldmuis en dwergmuis; - bruine kikker, middelste groene kikker en gewone pad; - brede wespenorchis, - grasklokje.		- alle (broed)vogels waaronder boomleeuwerik, zwarte specht en wespandief; - eekhoorn; - levendbarende hagedis.	- alle soorten vleermuizen; - poelkikker.

5. Verwachte effecten op natuurwaarden

31

5.1. Beschermde natuurwaarden en mogelijke ontwikkelingen

Beschermde natuurwaarden

Met de beschikbare basisgegevens en het inzicht in de voorgenomen veranderingen kan een inschatting gemaakt worden van de huidige en toekomstige functies van het gebied voor fauna. Ten aanzien van de effecten van de ingreep wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. effecten op gebieden met een beschermde status;
2. effecten op soorten.

Mogelijke ontwikkelingen

Hoewel er nog geen duidelijk plan is voor de situering van de beoogde ontwikkelingen liggen in het kader van de toetsing de volgende ingrepen voor de hand:

- sloop bestaande bebouwing;
- rooien van bosopstanden en beplanting;
- saneren en aanleggen van wegen en overige verhardingen;
- grondwerkzaamheden;
- bouw van gebouw en overige voorzieningen;
- divers gebruik van het terrein.

5.2. Effecten op gebieden met een beschermde status

Natura 2000-gebied De Brabantse Wal

Mogelijke verstoring

De handgranaatbaan is het enige gebied dat is gelegen binnen het Natura 2000-gebied. De Brabantse Wal. Hier vinden echter geen ingrepen plaats, mits het huidige beheer wordt gecontinueerd. Voor de overige ingrepen is er in het kader van de externe werking mogelijk kans op verstoring van beschermde natuurwaarden. Hierbij gaat het dan specifiek om de broedvogels zwarte specht, wespandief en boomleeuwerik.

Oordeel

Het open landschap van de handgranaatbaan dient gehandhaafd te blijven, omdat dit een randvoorwaarde is voor een beschermde soort als de boomleeuwerik. In het rapport van de Adviesgroep vegetatiebeheer, zijn aanbevelingen gedaan voor het in standhouden en verhogen van de natuurwaarden.

Het vervallen van de feitelijke functie als handgranaatbaan heeft eerder positieve dan negatieve effecten op de natuurwaarden van het gebied.

Effecten die een versturende invloed hebben op de beschermde natuurwaarden zijn niet te verwachten, of het zou grootschalige hoogbouw in dit gebied moeten betreffen. Hiervoor bestaan echter geen plannen.

Groene Hoofd Structuur

Mogelijke verstoring

Grote delen van het terrein vallen onder de Groene Hoofdstructuur en zijn formeel aangewezen als natuurschap of overig bos- en natuurgebied. De betreffende terreindelen zijn duidelijk op kaart begrensd. Feitelijk is er sprake van een omissie (zie 3.3 en 3.5)

5.3. Effecten op soorten met een beschermde status

Beoordelingswijze

Door het vertrouwelijke karakter en de gewenste flexibiliteit is niet bekend welke maatregelen waar zullen plaatsvinden. Hierdoor kan geen precieze beoordeling van de ingreep worden opgesteld. Er is om deze reden gekozen om aan te geven welke natuurwaarden zijn beschermd en van welke ingreep zij hinder onder vinden.

Vaatplanten

De vaatplanten die in het gebied voorkomen staan vermeld op tabel 1 van de Flora- en faunawet. De aanvraag van een ontheffing is niet nodig.

Broedvogels

Broedvogels mogen nooit verstoord worden, zo ook vaste verblijfplaatsen (nesten) van vogels. Verstoring vindt vooral plaats door het rooien van beplanting (bomen, struiken, ruigtes etc). Werkzaamheden dienen op minimaal 20 meter van een eventueel nest plaats te vinden.

De bomen op het terrein zijn geschikt voor holenbroeders, zoals spechten. Bomen dienen altijd te worden gecontroleerd op de eventuele aanwezigheid van spechtengaten. Indien deze worden aangetroffen is nader onderzoek naar het mogelijke gebruik door vleermuizen noodzakelijk.

Zoogdieren: vleermuizen

Het plangebied wordt intensief gebruikt door de gewone dwergvleermuis. De foerageerfunctie zal niet snel worden aangetast. Het gebouw waar de kolonie is gevestigd mag niet worden gesloopt. Ook bij onderhoud van het gebouw dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van vleermuizen. Beplantingspatronen in de directe omgeving van de kolonie dienen in stand te blijven, vanwege de functie als begeleiding van de vliegroete.

Het is noodzakelijk om nader onderzoek te doen naar het voorkomen van paarplaatsen (gebouwen) en het wintergebruik van de gebouwen door vleermuizen.

Zoogdieren: eekhoorn

De eekhoorn staat vermeld op tabel 2 van de Flora- en faunawet. Verstoring van de soort is dus niet mogelijk zonder ontheffing of er moet worden gewerkt volgens een gedragscode. Eekhoorns hebben nesten in bomen. Dus het rooien van bomen met nesten is niet toegestaan. Ook is het rooien van veel bomen in een territorium niet toegestaan, daar hierdoor de voedselsituatie teveel wordt aangetast.

Voor een goed inzicht in de ligging van de territoria en de mogelijke nestlocaties is een aanvullend veldonderzoek noodzakelijk.

Amfibieën: poelkikker

De poelkikker is een streng beschermde soort (tabel 3 van de Flora- en faunawet) aantasting van het leefgebied (open water) en landbiotoop is niet toegestaan zonder dat een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is verkregen.

Het dempen van voortplantingswateren (poelen, vijvers) is niet toegestaan. Zo ook het uitvoeren van herinrichtingsmaatregelen in de directe omgeving (hierbij kan een indicatieve straal van 100 meter worden aangehouden).

Het is wenselijk om de ontwikkelingsmogelijkheden van deze soort te optimaliseren. Het (regenwater-)waterbeheer op het terrein vormt hierbij een sleutelpositie. Het is wenselijk te onderzoeken welke maatregelen een positieve bijdragen leveren aan de instandhouding en vergroting van het leefgebied van deze soort.

Amfibieën overige soorten

De overige soorten staan vermeld op tabel 1 van de Flora- en faunawet. Hiervoor hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt het principe van zorgvuldig handelen (zie 5.4).

Reptiel: levendbarende hagedis

De levendbarende hagedis (soort van tabel 2 van de Flora- en faunawet) komt hoogst waarschijnlijk nog voor op de handgranaatbaan. Op het terrein van de politieacademie zijn diverse terreingedeeltes ook geschikt als leefgebied voor deze soort. Op termijn dient dus ook rekening te worden gehouden met deze soort.

5.4. Zorgvuldig handelen

In de Flora- en faunawet staat ook het principe van "zorgvuldige handelen" beschreven. Dit is gericht op het voorkomen van onnodige slachtoffers, ook voor algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt. Uit het oogpunt van zorgvuldig handelen is het wenselijk om ruim voorafgaande aan de feitelijke ingreep de grasvegetatie, waar ingrepen zullen plaatsvinden, (frequent) kort te maaien en het maaisel af te voeren. Hierdoor wordt het gebied minder geschikt als leefgebied voor kleine zoogdieren en broedvogels. Deze zullen wegtrekken of zich niet vestigen. De kans op het onbewust doden van deze toch (algemene) dieren is daardoor duidelijk geringer en hiermee kan worden voldaan aan de doelstelling ten aanzien van het zorgvuldig handelen, zoals vastgelegd in de Flora- en faunawet.

Tevens is het wenselijk om eventueel braakliggende delen van het perceel ook frequent te maaien zodat dieren zich hier niet vestigen.

5.5. Conclusie**Gebiedsbescherming***Natuurbeschermingswet 1998*

Op grond van de uitgevoerde beoordeling blijkt dat er geen significant negatieve effecten op de kwalificerende soorten van het Natura 2000-gebied Brabantse Wal zijn te verwachten. Een aanvraag van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 lijkt niet noodzakelijk. Deze conclusie dient wel voorgelegd te worden aan de provincie (vergunningverlener).

Streekplan Noord-Brabant

Zie 3.3 en 3.5. Geen belemmeringen.

Soortenbescherming

De werkzaamheden mogen niet leiden tot het verstoren van broedvogels.

De aanvraag van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is noodzakelijk indien er maatregelen worden uitgevoerd die invloed hebben op de kwaliteit van het leefgebied van: eekhoorn, levendbarende hagedis, poelkikker en vleermuizen.

Bijlage 1. Literatuurlijst

1

Bergmans, W. en A. Zuiderwijk (1986): "Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen"

Broekhuizen et al (1992): "Atlas van de Nederlandse zoogdieren"

Handreiking ecologische bouwstenen, Provincie Noord-Brabant, 2002.

Natuur in Noord-Brabant, Stichting Het Noordbrabants Landschap en Provincie Noord-Brabant, november 1996.

SOVON (1997). Atlas van de Nederlandse vogels. Stichting Uitgeverij SOVON, Arnhem.

Verkenning van het effect van recreatie op broedvogels (2003), R.J.H.G. Henkns et al, Wageningen.

Streekplan Noord Brabant

Natuurgebiedplan 2006

www.natuurloket.nl

www.ravon.nl

